

**Totivs Ivris Canonici Compendivm, Siue, Brevis Svmma In
Qvinque Libros Decretalivm Sacri Concilii Tridentini
Decretis Accommodata**

In Qva Ivris Canonici Primæ Institutviones, seu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac decisiuè explicentur, & Canonum, Glossarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiantur ...

Axel, Johannes Honorius van

Coloniae Agrippinae, 1656

De seruis non ordinandis & eorum manumissione. Titulus XVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61552](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61552)

differ in dicta sede, *Garc. de benef. part. 7. cap. 3. num. 66. & seqq.* non possunt quodcunque etiam dissimile beneficium obtinere, nec in dictis ecclesijs, tanquam musici simplices canere, aut quoquo modo ministrare, canendo versiculum vel collectam, *Garc. de benef. part. 7. c. 3. num. 68. & seqq. Nau. conf. 1. in 17. quest. de const. nec pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt habere: super iis quæcunque dispensatio subrepticia censetur. Verum pater habens pensionem cum facultate transferendi, super fructibus beneficii quod non obtinet, vel alias obtinuit, potest illam transferre in filium illegitimum: *Gig. de pens. quest. 86. Paris. de resignat. lib. 6. quest. 4. nu. 18. Gonz. il. super regul. de mens. & altern. gloss. 5. §. 5. num. 22. & seqq. Garc. de benef. part. 7. c. 3. num. 32. & seqq.* Ad hæc reciproca resignationes, quæ à parentibus clericis, in fauorem filiorum fiunt, vt alter alterius beneficium consequatur; in fraudem canonicarum sanctionum, factæ omnino censentur; nec collationes secutæ, aut possessio triennalis pacifica, ipsis clericorum filiis suffragantur, c. vt paterna sess. 25. *Garc. de benef. part. 7. cap. 3. numer. 13. & seqq. & numer. 88.* Vnde inferri videtur, quod filius illegitimus clerici, & pater non possunt simul esse monachi, & regulares canonici, in eodem monasterio siue ecclesia; propter generalitatem rationis d. c. vt paternæ in continentia memoria à locis à Deo sacratissimos, quos maxime; unitas sanctitatisque decet, longissime remoueat. *l. fin. ff. de hered. inst. l. titia §. idem respondi ff. de verb. oblig. & propter verba in dictis ecclesijs quoquo modo ministrare, quæ comprehendunt omnem modum qui excogitari posset. *l. in fidei commiss. §. nonnunquam & ibi Bald. ff. de vsur. l. quidquid C. arbitrium iur. l. quidquid astringenda ff.***

*de verb. oblig. & est melior textus in l. his solis ff. de condi. indeb. Nepos legitimus ex filio illegitimo non comprehenditur sub hoc decreto Concilij Tridentini, *Nau. conf. 9. & 10. hoc tit. Garc. de benef. part. 7. cap. 3. numer. 21. & seqq. & cum loquatur de filijs non extenditur ad patres, late Card. Seraph. decis. 1442. vbi explicat cap. 16. sess. 25. Garc. de benef. part. 7. cap. 3. nu. 28. & seqq.**

De seruis non ordinandis & eorum manumissione.

Titulus XVIII.

S V M M A R I A.

- 1 Serui quare prohibeantur ordinari.
- 2 Seruus ordinatus, an fiat liber distinguendi sunt plures casus, an volente & sciente Domino sit ordinatus.
- 3 Domino contradicente.
- 4 Domino ignorante.
- 5 Facilitate sua, an calliditate vel malitiosè.
- 6 Ad seruum, ordinatum clericum sacularem, repetendum, Domino datur annus Triennium, si factus fuit monachus.
- 7 Dictaque vendicatio contra ecclesiam & monasterium est proponenda coram iudice ecclesiastico.
- 8 Liberti, originarij, Curiales, obligati alicui conditioni, tributo seruis, obligati ad seruitia personalia ordinari prohibentur.

Secundo promouendos repellit conditio personæ, c. 1. & 2. c. consuluit hoc tit. idè ponitur de seruis, non ordinandis, &c. Præteritis eis, quæ traduntur in institutionibus imperialibus, lib. 1. tit. 3. de iuro personarum, tit. 6. quibus ex causis manumitt. non licet, &c. tit. 8. de his qui sui vel alieni iuris sunt. Ratio huius prohibitionis est; seruis utilitas, clericalis dignitas, c. admittuntur c. de seruatorum in sine c. generalis §. 4. dist. & quia ordinati, sine manumissione, frequentius in seruitutem

eutem reuocantur; quodque infirmari, vel vituperari potest præcaueri debet, *d. c. 1. & 2. c. ex antiq. & c. seq. 54. dist.* Servus ꝑ volente, *d. c. 1. & 2. c. quicumque 54. dist.* aut sciente & non contradicente domino, in clero, siue ad minores, siue ad maiores ordines ordinatus, aut monachus factus, *c. qui vere 16. q. 1.* ex hoc ipso liber & ingenuus est, *c. si seruus sciente 54. dist.* potest dominus in seruo, quem manumittit, retinere operas spirituales in ipsa ordinatione, non postea: quia rei sacre non imponitur seruitus: & si ordinatus eas non præstiterit, degradatur, Domino redditur, & nullo privilegio clericali gaudebit ulterius, quoad dominum: *c. nullus hoc tit. & ibi gloss. fin. Pan. & DD.* Item ecclesia à se manumisso apponit quædam pacta; *c. eo libentius c. de famulu hoc tit. & ibi Pan. & DD.*

3 Domino ꝑ contradicente ordinatus, seruus remanet, & Domino restituitur, quod omnes Doctores fatentur, vbi non est Sacerdos; nam in tali casu Diaconus amittit potestatem dandi Vicarium; *c. quis aut leges & ibi gloss. fin. 54. dist.* Quando est factus Sacerdos, controuersia est, an Domino sit restituendus *gloss. fin. in c. 2. hoc ritul. & ibi DD. Archid. in c. frequens sub num. 1. Propos. num. 3. 54. dist. & ibi Gemin. sub num. 2.* Tutius est vt Sacerdos non restituatur Domino, propter ordinem Sacerdotij, qui liberat à seruili conditione, *c. frequens in fine 54. dist.* Ignorante ꝑ Domino promotus ad minores ordines, deponitur, & reuocatur in seruitutem; *d. c. frequens vers. Leontium c. ex antiquis vers. fin. c. de rebus in fine 54. dist.* Ad maiores ordines promotus, si quidem Episcopus aut examinatus sciuerint, quod sit seruus, statim fit liber, in officio clericatus permanet, & Episcopus, vel præsentator tenentur Domino date duos seruos æquè bonos; *c. si seruus absente 54. dist.* Episcopo verò & examinatore

ignorantibus Vicariū præstat, quem si præstare non potest, deponitur, & redditur Domino, *c. ex antiquis vers. Diaconus & c. de rebus 54. dist.* Vt eius conditionis sit, cuius fuerat ante ordinem susceptum: *c. nulli d. c. frequens vers. Leontium cap. generalis 5. magnis 54. dist. d. c. ex antiquis ibi eliminati prorsus & exuti religio- so privilegio, eodema privilegio gaudet subdiaconus, c. pen. hoc tit.* Sacerdos statim liber fit, seruit Domino in diuinis officijs, mulctatur peculij sui amissione, quoad vsū, *c. ex antiquis vers. & ideo fratres d. c. frequens vers. fin. d. c. de rebus gloss. fin. in c. 2. hoc tit. & ibi late Pan. & Can.* Præfata procedunt ꝑ quando sua facilitate seruus se fecit ordinari, si vero malitiose & calliditate corruptis, aut conductis testibus, debet Domino restitui, etiam si ad sacros ordines fuerit promotus, absque vllâ distinctione, *c. de seruorum 54. dist. c. de seruorum hoc tit. & ibi Pan.* Datur ꝑ 6 Domino, ad repetendum seruum sæcularem clericum ordinatum, annus, qui currit, non à tempore ordinationis, sed à tempore scientiæ, *gl. in c. si quis sciente in verbo vnus 54. dist.* Si verò factus fuerit monachus, triennium; vltra triennium remanet monachus liber; *d. c. si quis sciente 54. d. ratio diuersitatis est quia clerici sunt in publico, monachi vero, sunt in claustro.* Ac rei vendicatio ꝑ contra ecclesiam, siue monasterium, in quo seruus est ordinatus, proponenda est, corâ iudice ecclesiastico; *d. c. ex antiquis d. c. freq. c. generalis ibi rogatur 54. dist. c. designata 50. dist. & 53. dist. in summa,* qui omnes quæstiones incidentes, an seruus sit in possessione libertatis, an non, an sit fugitiuus, an non bonæ fidei, vel malæ fidei, examinare & terminare debet, antequam agatur de proprietate serui, ratione privilegij ordinis, quia in spiritualibus nec incidenter, nec principaliter,

potest laicus iudex huiusmodi cognoscere; *c. tuam de ord. cog. c. lator. qui filii sint legit. cognoscere vero potest summariè an sit clericus, c. si iudex de sent. excomm. in 6. gl. mag. in d. c. frequens in verbo diluere & ibi Archid. n. 4. & 5. Prapof. in fine & Can.* Quisquis Episcopus vel presbyter, & Diaconus, vel eorum, qui monasterijs præse nescuntur, huiusmodi personas, apud se tenentes, non restituendas Dominis, aut deinceps vel ecclesiæ seruituti, vel religionis congregationibus putauerint applicandos, periculū proprii honoris, communionisque se non ambigant subituros, *c. generalis 54. dist. Eadem ratione liberti, c. pen. vers. fin. 54. dist. originarij, d. c. frequens in princip. curiales. c. legem 51. dist. obligati alicui conditioni, tributo seruili, patrocinio domus cuiuslibet, c. si quis obligatus 54. dist. in c. manumissi retento obsequio, vel operis, cap. quicumq. vers. fin. c. qui ex famulis vers. fin. c. fin. 54. dist. Vt asalli angarij & parangarij obligati ad seruitia personalia, Afflic. in constit. Neapol. lib. 3. rubr. 6. n. 11. & seq. homines talia biles, Guid. Pap. q. 312. cum pri. qq. seqq. Boer. decis. 131. sub n. 8. in fin. & nu. 9. & seq. Ioan. Faber in §. de testib. n. 2. Instit. de testam. homines proprii, Gail. de pignorat. obser. 8. numer. ; & de arrest. Imper. e. 8. num. 82. Zas. sing. resp. lib. 1. c. 3. & sing. resp. c. 7. lib. 2. num. 8. & c. 12. ac cons. 19. num. 3. & seqq. vol. 2. non possunt ordinari; nisi eorum petitio aut voluntas accesserit, qui aliquid sibi potestatis in eos vendicant, ne quando uoluerint eorum Domini, fiant ex clericis serui, c. 1. & c. quicumque in fine dist. 54. Adscriptitij possessionibus, etiam præter voluntatem dominorum, clerici fieri possunt, ita tamen, ut clerici facti, impositam sibi agriculturam adimpleant, c. si seruus sciente vers. fin. 54. dist. In Germania adscriptitij non promouentur nisi postquam prece vel pretio à Dominis libertate donati sint, Gail. de arrest. imper. cap. 8. num. 82.*

De obligatis ad ratiocinia ordinandis vel non.

Titulus IX.

S V M M A R I A.

1. Ratiocinia obligati ex generali administratione, quare prohibeantur ordinari.
2. Ad ratiocinia obligati ex procuratore vnus negotii non prohibentur ordinari.
3. Ad ratiocinia obligatus perseverans in officio, quando possit ordinari.
4. Ad ratiocinia obligatus, post depositam administrationem, non potest ordinari, si publica sint ratiocinia.
5. Si priuata sint, distinguendum est an sibi quaestiamoueatur in ipsa promotione, vel non.
6. Ad Ratiocinia obligati & ordinati contra prohibitionem eius, cuius bona administravit, pœna.

TERTIO Promouendum impedit obligatio ex generali administratione, c. primo hoc tit. ubi procuratores, actores, executores, curatores & ibi Zab. in 3. oppos. ad ratiocinia, 53. dist. in summa & c. 1. quæ sunt redditiones rationum, ad quas aliquis obligatur ex administratione reipublicæ, cap. 1. 53. dist. d. c. 1. hoc tit. vel priuata, c. magnus 54. dist. d. c. 1. hoc tit. quia præsumptio est contra eos, quod non transeant ad clericatum, voto religionis, sed ut fugiant ratiocinia dominorum suorum, 53. dist. in summa 5x. dist. in summa & ibi glos. vniuersum etiam quia si ante liberationem, siue redditam rationem negotiorum, vel officiorum suorum, fuerint ordinati, ecclesia infamatur, cap. 1. hoc tit. ac potest episcopus eos repellere ex officio, sicut quemlibet criminolum, c. infames 6. quaest. 1. ac quilibet potest contra eos opponere, si fuerint administratores pupillorum, vel absentium, secus si aliorum